

הפּוֹרְתָח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון י"ד חשון תשפ"ד | דף היומי בבלי: קידושין עז.
דף היומי בהלכה: קע"א א' - ה'.
מוסר: אהבת חסד - ואיתא במדרש קהלת' עד 'וידעתי גם ידעתי'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער הזכירה "השישית שיזכור אם יש בו" עד "החמש ועשרים"

ויהי בנסוע הארון: מסע הלוויית מרן ראש ישיבת עטרת ישראל וזקן מועצת גדולי התורה הגרב"מ אזרחי זצוק"ל

"לא הסרתי את עיני ממונו משך כל מהלך ההמראה וראש הישיבה עסוק בשלו ואינו מוציא את עיני מן הגמרא. כך חלפה לה הטיסה הארוכה - אחת עשרה שעות (!) חלפו להן וראש הישיבה עודנו שקוע בגמרא בדיוק כפי שהיה בתחילת הטיסה"

תולדות חייו וזיכרונות ורשמים מפי תלמידי מרן ראש ישיבת עטרת ישראל וחבר מועצת גדולי התורה הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל

מתולדותיו

טיפה. אולם מעבר לכל כישוריו וכשרונותיו התנוססה לתפארה המעלה הגדולה והיקרה מכולן - התמדתו ושקידתו העצומה אשר המשיכו ללוותו בכל ימי חייו רבי הפועל והמעש עלי חלד.

שבתי בבית ה'

בגיל צעיר מאוד התקבל הנער הצעיר - שבינתיים התפרסם בירושלים ונודע כעילוי עצום - למבצר התורה הגדול ישיבת 'כנסת ישראל - חברון'. הישיבה אשר שכנה באותם ימים בשכונת גאולה היתה בית יוצר ענק לתורה ויראה ואת ספסליה חבשו ממובחרי הבחורים בעולם הישיבות.

אריות של ממש שכבר בבחורותם היו מפורסמים כגדולי תורה וברבות הימים הרעישו את העולם כולו בתורתם שקדו על תלמודם בהיכל הישיבה. תיאורים נוראי הוד מאותם ימים מעידים על ריתחא דאורייתא מופלאה ששררה בהיכל הישיבה אשר משול היה ליורה רותחת ומבעבעת. אל תוככי מבצר תורה זה פסע בטוחות הנער הצעיר אשר עד מהרה כבש לו מקום של כבוד בכותל המזרח של הישיבה. שכלו הבהיר בשילוב עם התמדתו ושקידתו שהיו למעלה מדרך הטבע הוציאו לו מוניטין והוא נמנה בין מובחרי הבחורים. סברותיו הגאוניות והעמוקות וחילוקיו הדקים והלמדניים היו מתבדרים בחלל בית המדרש והיו נשתים בצמא על ידי חבריו שהעריכוהו היטב לפי רום ערכו. ידוע ידעו תלמידי הישיבה כי את כל הדבר הקשה יביאון אליו ובכל סוגיה סבוכה או קושיה אלימתא היה מקום מושבו בבית המדרש הכתובת לבירור הענין ולהבנת דברים לאשורם.

בראש הישיבה עמד באותם ימים הגאון רבי יחזקאל סרנא זכר צדיק לברכה, כמנהל רוחני כיהן הגאון הצדיק רבי מאיר חדש זצ"ל ולצידם הגאונים רבי אהרן כהן זכר צדיק לברכה ורבי משה חברוני זכר צדיק לברכה. באותן שנים קנה תורה ודעת מפי אותם מצוקי ארץ ועל אדני חכמתם יסד, ביסס ובנה את מערכות חייו ודרך לימודו המקורית והסוערת אשר עתידים היו להטביע את חותמם על תלמידיו הרבים והמוני שומעי לקחו ומעריציו שהתפרסו על פני רחבי תבל.

עם הגיעו לפרקו נלקח כחתן על ידי מנהלה הרוחני של הישיבה הגאון הצדיק רבי מאיר חדש זצ"ל ויחד עם רעיתו הדגולה הרבנית שולמית ע"ה הקימו את ביתם הגדול אשר עתיד היה

ראש הישיבה זצוק"ל נולד בשנת תרפ"ט לאביו הגאון רבי ישראל ולאמו הרבנית הינדא ע"ה בתו של הרב ברוך שלום, מחשובי בוגרי ישיבת 'כנסת ישראל' בחברון שניהן כרב בדרום אפריקה והיה נכדו של הגאון רבי אורי דוד אפריון זצ"ל, רבה של זאגר ומחבר ספר 'אפריון דוד'. הוריו התגוררו באותה עת במושבה פתח תקוה כאשר לימים, עקרה המשפחה מן המושבה וקבעה את משכנה בירושלים עיר הקודש.

בצעירותו עברה המשפחה לגור בירושלים שם התגוררו בשכונת לבית מרן פוסק הדור הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ראש הישיבה היה מספר כי בעת שאמו ע"ה היתה מאכילה אותו היתה אומרת לו ומדרבנת אותו, "שיגדל להיות מתמיד כמו הבן של ההומלער רב" (אביו של מרן הגרי"ש).

כבר בילדותו נודע כאחד מהילדים העילויים שבירושלים, אשר חכמתו קרנה על כל סובביו, עד שכל גדולי ירושלים היו משתעשעים עמו בדברי תורה. אז זכה לקרבה מיוחדת מהגאון רבי אייזיק שר זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה, שראה בו בן טיפוחיו והשקיע רבות בגידולו לתורה ויראה.

באותה תקופה התקרב למרן הרב מבריסק זצ"ל שקרבו למאוד, ואף דן עמו בעומקה של הלכה כשראש הישיבה זכה להיכנס ולשמוע ממנו שיעורים. מאז החשיב ראש הישיבה את הרב מבריסק זצ"ל לרבו, בדרך הלימוד וההעמקה בעיקר בסדר קדשים. לאחר פטירת הרב מבריסק היה משתתף בשיעורי בנו הגרמ"ד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל על סדר קדשים.

הגרמ"מ נודע בהקפדתו הגדולה במצוות כיבוד אב ואם, והלך כל ימיו על פי דרכיו של אביו אשר היה בחייו מנכבדי ישיבת חברון שבה למד הגרמ"מ עצמו. גם לאחר שבשנת תשל"ו הקים בהכוונת חמיו הגה"צ רבי מאיר חדש את ישיבת עטרת ישראל, דאג לשתף את אביו החלוש בדרכי ההקמה. האב, הרב ישראל אזרחי, הלך לעולמו בשבוע שבו הוקמה הישיבה - והגרמ"מ העניק לישיבה את שמה 'עטרת ישראל' על שמו ולזכרו.

כבר מגיל צעיר ביותר ניכר היה עליו כי הוא שונה מיתר בני גילו וכי עדיו לגדולות. הוא נתברך בשלל כשרונות נדירים ובהם מהירות תפיסה שהדהימה והפליאה את כל רואיה, כושר ניתוח והעמקה ועל כל זאת - זכרון מפעים שהיה כבור סוד שאינו מאבד

להוות ברבות הימים מגדלור איתן להפצת אור התורה למרחקים

הרבצת תורה

תקופה קצרה אחר נישואיו החל ראש הישיבה בהרבצת תורה ברבים ומשך שנים ארוכות היה מוסר שיעורים וחבורות עמוקות בהיכלה של ישיבת חברון וכן בישיבת 'כנסת חזקיהו' שבכפר חסידים. מדי שבוע בשבוע היה יוצא לנסיעה הארוכה והמייגעת כדי להשמיע את חידושי הערבים והעמוקים באוזני הבחורים אשר שתו את דבריו בצמא וקנו דרך לימוד מבוססת ואיתנה מאותן שעות רבות הוד.

תקופה קצרה לאחר שהחל למסור חבורות בישיבת כפר חסידים הודיע לו ראש ישיבת חברון מרן הגר"י סרנא זצוק"ל שעליו להפסיק את הנסיעה לכפר חסידים מכיון שזה על חשבון תועלת הבחורים בישיבת חברון החפצים לשוחח עמו בלימוד גם בימים אלו, ובכך התפתח כעין 'מאבק' בין ישיבת חברון לישיבת כפר חסידים מי יזכה בהגרב"מ הצעיר בימי חמישי שיש. הגרב"מ נטה לנקוט בשב ואל תעשה ולהשאר בירושלים.

מרן המשגיח דכפר חסידים רבי אליהו לופיאן זצוק"ל נכנס לעובי הקורה ונסע במיוחד לירושלים למעונו של הגר"י סרנא כאשר הוא מצרף אליו את תלמידו גאב"ד עדת ישראל הגאון רבי אליעזר דינר, מבחירי הישיבה דאז להפציר בו שיאות להסכים להגרב"מ להמשיך בישיבת כפר חסידים עקב התועלת המרובה שיש לתלמידי הישיבה בכך. הפגישה ארכה כשלוש שעות (!) ולבסוף נאות הגר"י סרנא להניח להגרב"מ להמשיך לנסוע לכפר חסידים מדי שבוע.

מלבד כל כשרונותיו הרבים ניחן ראש הישיבה זצ"ל בכח הסברה יחיד ומיוחד במינו. מתת שמים מיוחדת היתה בפיו וכל מי ששמע את דבריו היה עומד נפעם מול העושר הבלתי נתפס ויכולת הביטוי וההסברה שריתקו את כל שומעיו. בין אם היה זה שיעור עמוק באחת מסוגיות הש"ס ובין אם היתה זו שיחת מוסר מרוממת וגדושה ברעיונות נעלים בכולן היה מרתק את ציבור שומעיו אשר לא יכלו להתנתק מן הדברים העמוקים מחד והבהירים וערבים על כל שומעיהם מאידך.

שיעוריו הייחודיים קנו להם שם בעולם התורה ושמו הלך וגדל עד כי נודע בשערים המצוינים בהלכה כאחד מן המיוחדים בין מרביצי התורה.

הקמת הישיבה הק'

עם פטירתו של אביו בשנת תשל"ו החלה תקופה חדשה בחייו של ראש הישיבה עת הושיב ישיבה על קברו של האב הגדול והנערץ והניח את אבן הפינה למפעל שהפך להיות מפעל חייו - הלא היא הישיבה הקדושה 'עטרת ישראל'.

הישיבה החלה את דרכה עם קבוצת תלמידים מובחרים אשר ינקו מעסי צוף תורתו הערבה של ראש הישיבה זצ"ל ומאוצרות הרוח שפתח בפניהם המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל. אותם

תלמידים נבחרים עלו והתעלו במעלות התורה והיראה וסללו את הדרך בפני דורות רבים של תלמידים שנהרו והתקבצו לישיבה בעקבותיהם.

עד מהרה התבססה הישיבה ושמה יצא למרחקים כמקום תורה מובחר ויחיד במינו עד אשר קנתה לה מקום של כבוד בין המובחרות שבישיבות. ברבות הימים העמידה תלמידים לאלפים ולרבבות כשכולם ניכרים בכל מקומות מושבותם כתלמידי חכמים יראים ושלמים וחותרים הייחודי של ראש הישיבה זצ"ל ניכר בהם בכל תחום ותחום.

דמותו היחודית ושיעור קומתו של העומד בראש הישיבה הקרינו תדיר על תלמידיה אשר הלכו והתעלו לפסגות נישאות תחת הנהגתו והדרכתו ובהשפעת נועם תורתו.

בהמשך הדברים נרחיב על צורת הנהגתו בישיבה הק' ועל שיעוריו ושיחותיו הרבות אותן השמיע באוזני התלמידים תמידין כסדרן אולם בטרם כל נקדים ונאמר ברורות כי כל בוגרי הישיבה הק' כולם עמם שוחחנו שבו והתנבאו באותו סגנון.

הם סיפרו כולם כי מעבר לדבריו נוקבי הלבבות ופולחי הכליות היתה זו הדוגמה האישית אותה נתן מדי יום ביומו שהשפיעה עליהם יותר מכל. התמדתו היתה בלתי ניתנת להשגה ותפיסה וכל ימיו היו מקשה אחת ארוכה ומתמשכת של שקיעות בלימוד וראשו היה מונח בעומק העיון ללא הפסק והסח הדעת כלל.

אחד מתלמידיו שזכה ללוותו באחת מטיסותיו לחו"ל סיפר על מחזה לו היה עד: "לאחר שהתיישב ראש הישיבה זצ"ל בכסאו שלף מתיקו גמרא, פתח אותה לפניו והחל מעיין בה. לא הסרתי את עיניו ממנו משך כל מהלך ההמראה וראש הישיבה עסוק בשלו ואינו מוציא את עיניו מן הגמרא. כך חלפה לה הטיסה הארוכה במהלכה היה ראש הישיבה שקוע כל כולו בהוויות דאביי ורבא. אחת עשרה שעות (!) חלפו להן וראש הישיבה עודנו שקוע בגמרא בדיוק כפי שהיה בתחילת הטיסה".

תלמידים אחרים מעלים זכרונות ומספרים על אותן פעמים בהן היה שב משהותו במדינת הים. "ראש הישיבה היה שב משהות ממושכת ומיגעת בחו"ל. שבועות ארוכים היה מכתת את רגליו על פתחי נדיבים למען החזקת הישיבה הק' ומוסדותיה והנה ברגע בו היה יוצא מן המונית שהחזירתו מבית התיבות היו רגליו מוליכות אותו לבית המדרש מבלי שיכנס תחילה לביתו הניצב בסמוך. מיד עם כניסתו לבית המדרש היה ניגש אל כותל המזרח ומוסר על אתר 'שיעור כללי' נרחב ועמוק אשר נסוב על הסוגיה הנלמדת בישיבה באותה עת. ציבור הבחורים שהקשיבו היטב לכל מילה היוצאת מפיו סיפרו כי לא ניתן היה להבדיל בין אותם שיעורים אותם הכין במהלך מסעותיו המפרכים או כאשר הוא תלוי בין שמים וארץ לבין השיעורים עליהם התייגע ועמל בהיכל הישיבה הקדושה - כולם היו שווים לטובה".

ביתו של ראש הישיבה היה פתוח תדיר בפני כל. ומי שרצה אוזן קשבת יכול היה להיכנס אל ביתו גם בשעות מאוחרות של הלילה. החום שבו היה מקבל כל אדם היתה מן המפורסמות.

שלא לפספס אף חתן אלא דיבר בשבח כל אחד ואחד, כאשר ידע לזקק את מעלותיו של אותו חתן ולהעלותם על נס. וגם בתקופה שבה היו בישיבה שמונה חתנים ואף יותר יחדיו, ראש הישיבה באמנותו ידע למצוא בכל אחד את מעלותיו הייחודיים.

בהסתלקותו הותיר אחריו דור ישרים מבורך, בן וחתנין רבנן, המכהנים כבוד כמרביצי תורה ויראה, הבן היחיד הגאון רבי בן ציון רו"מ ישיבת עטרת ישראל. וארבע בנותיו: אשת הגאון רבי אריאל וילנסקי ראש ישיבת 'אש התלמוד' בהר נוף, אשת הגאון רבי יהושע קנל משגיח ישיבת 'עטרת ישראל' לצעירים, אשת הגאון רבי ישעיהו הדר גלזמן רו"מ בישיבת עטרת ישראל, ואשת הגאון רבי אהרן וינר ראש ישיבת חכמת שלמה בית וגן ורבה של הקהילה התורנית בקרית יובל, ודור ישרים מבורך של צאצאים רבים הממשיכים את דרכו.

"הדרך הזו היתה מהחלק הזעיר שנותר מהשיטה הישנה של סלבודקא, של 'גדלות האדם' והיחס לאדם כאל נזר הבריאה", מגדירים זאת מקורביו.

גם נדכאי לב ואנשים שאף אחד אינו שם לב אליהם, ואפילו ילדים רכים, כולם מצאו אוזן קשבת וסבר פנים בצלו של הגרב"מ. לכל אחד ידע לומר את המילה הטובה שלה היה זקוק. כאמן הדיבור, הוא עשה עם יכולותיו שימוש תמיד כדי לשמח עוד יהודי ולהעניק הרגשה טובה לכל אלו שעמם נפגש.

מנהגו זה ניכר במיוחד בישיבתו, עטרת ישראל, וביחס שהפגין כלפי הבחורים שלמדו בישיבה. במיוחד זה בלט באופן שבה נהג כלפי החתנים שיוצאים מהישיבה. לכל תקופתו בישיבה, המנהג היה שכאשר חתן עוזב את הישיבה עם חתונתו, בשבת האחרונה עורכים לו 'אופרוף', ואז, בקידוש בבוקר, הוא תמיד היה מדבר על החתן. וגם בזמנים שבהם נרשמו מספר חתנים שמועד חתונתם יצא באותו השבוע, וכל אחד ומעלותיו הוא, הגרב"מ תמיד דאג

מרן ראש ישיבת עטרת ישראל זקן מועצת גדולי התורה הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל באירועי וכינוסי 'דרשו'

"זהו מעשה בעל אמונה נוראה!", הרעים מרן רה"י בקולו, והפר את הדומייה המתוחה בבית העלמין

סיפור מרטיט שסיפר מרן ראש הישיבה הגרב"מ אזרחי זצ"ל, במסעו לליטא ופולין

הכסף והכניסו לקופת החברא קדישא, אך את הקבר לא רשם על שם האברך. למחרת בבוקר הגיע בעל אכסניה מקומית בבהלה אל גבאי החברא קדישא וסיפר כי האברך שהתגורר באכסנייתו נסתלק לפתע לבית עולמו! נחרד הגבאי חרדה גדולה, שכן אפילו את שמו לא היה האברך מוכן למסור.

אך במחשבה שניה נרגע: הרי אין לאברך זה קרובים וידידים, ואם כך, איש אינו יודע מכל המעשה... שמר גבאי החברא קדישא את הדבר בליבו, והאברך נטמן בחלקה צדדית, הרחק מהחלקה שרכש בחייו, כשעל מצבתו מצוין תאריך פטירתו בלבד. הדבר היחידי שהיה ידוע עליו. באותו לילה בא הנפטר האלמוני אל הגבאי בחלום, כשבפיו טענה: "עשינו עסקה ולא קיימת את חלקך! לכן תובע אני אותך לדין תורה בפני בית דין של מעלה".

נחרד הגבאי מאוד, אולם משהאיר הבוקר אמר לעצמו: "חלומות שווא ידברון ואין לי להשיג עליהם". החלום חזר על עצמו פעמיים ושלוש, והגבאי הבין שאין הדבר פשוט כלל. נכנס אפוא אל רבה של קראקא, הגאון העצום רבי יואל סירקיס זיע"א, בעל "בית חדש", (הב"ח), הטמון אף הוא בבית עלמין זה) וסיפר לו את כל אשר אירע.

"אל תפחד", אמר לו הב"ח, "כאשר יבוא האברך לפניך שוב בחלום, אמור לו: 'לא בשמים היא. אם הנך חפץ בדין תורה, בוא לדין תורה בתאריך פלוני בבית דינו של הרב'. ואכן, כאשר נגלה האברך אל הגבאי שוב בחלום הלילה, מסר לו הגבאי את דברי הב"ח. האברך הסכים מיד. ביום המיועד התקינו מחיצה בבית הדין, וכאשר הגיעה שעת ה'דין תורה' שמעו כמין רעש מאחורי המחיצה והבינו שהאברך בא לדין.

ציווה הרב על האברך לטעון כל טענותיו והנפטר סיפר את כל הסיפור. כשסיים, פנה הב"ח אל הגבאי ושאלו: "ומה יש לך להשיב?" "אמת", השיב הגבאי, "כך היה סיפור המעשה, ואולם מעולם לא עלה בדעתי לקוברו במקום זה, שכן אין זה לפי כבוד הרב בעל 'מגלה עמוקות'. ומה עוד, שגם את שם האברך איני יודע, מאחר שלא רצה לומר לי".

פנה הרב לעבר המחיצה ואמר: "אמור לנו מי אתה ומה שמך, ואז נראה אם ראוי הנך להיטמן במנוחת עולמים ליד הגאון בעל 'מגלה עמוקות'. האברך לא הסכים בשום אופן לגלות את שמו, וטעמו שמור עימו.

בימים אלו יצא לאור הספר הנפלא, המחזק ומרומם, חיכו ממתקים וכולו מחמדים - יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו, "ורוממתנו" - תיאור מסעותיו של מרן ראש הישיבה הגרב"מ אזרחי זצ"ל, לליטא ופולין, מסעות שכולם לימוד מהעבר - להווה אחת התחנות בהם חנו על מנת ללמוד ולהשכיל, היה בית הכנסת של הרמ"א בעיר קראקא, ולידו בית העלמין בו טמון הרמ"א.

בסמוך לקברו של הרמ"א, נמצא קברו של רבי נתן נטע שפירא, בעל ה'מגלה עמוקות'. ליד הקבר של בעל ה'מגלה עמוקות' יש קבר ומצבה שכתוב עליה 'פה נטמן האברך, יגיד עליו רעו'.

שואל ומסביר מרן הגרב"מ: "מה זה 'יגיד עליו רעו'? פותח ר' ברוך מרדכי בסיפור מרטיט: "'יגיד עליו רעו' הפשט הוא שהקבר של ה'מגלה עמוקות' יגיד עדות מי קבור כאן במקום הזה. מי זה? והוא מעשה שכתוב בפנקס הקהל, אספר אותו בפרוטרוט: 'מעשה נורא שכולו חיזוק באמונה ובהשארת הנפש מסתתר מאחורי המצבה הזו]". סיפור זה מופיע בפנקס הקהילה בקראקוב, ונותר זכר לדורות, ברצוני להודות לר' יחיאל סבר, שהביא לי צילום מפנקס הקהילה המקורי, ומתוך הכתוב בו אספר לכם עכשיו".

מרן ראש הישיבה זצ"ל מגלה בפני המשתתפים את פשר נוסח המצבה התמוה: לאחר הסתלקותו של בעל "מגלה עמוקות", בשנת ה'שצ"ג, יום אחד בא לקראקא אברך צעיר ופנה אל גבאי בית העלמין כשבקשה בפיו: מכיוון שראה כי בקרבת קברו של הגאון האדיר בעל 'מגלה עמוקות' מצויה חלקת קבר פנויה, מבקש הוא לרכוש חלקה זו עבור עצמו.

גבאי החברה קדישא החל לגעור בו: "מי אתה שתחשוב עצמך ראוי להיטמן במקום קדוש כזה!?" אולם האברך לא הרפה והיה מוכן לשלם סכום נכבד עבור רכישת הקבר. במשך כמה ימים, האברך המשיך להפציר בראש החברא קדישא, עד שהגבאי החל לחשוב בעניין ואמר לעצמו: "הרי הוצאות שמירת בית העלמין מרובות, הקופה ריקה. הנה הזדמנות נדירה למלא את הקופה. אטול ממנו את הכסף ואז יסודר הכל. ומכיוון שאני כבר זקן, אין לי מה לחשוש. ימי ספורים, ואילו אברך זה, בבוא יומו, יהיה חסר אונים, כאשר אני לא אהיה כבר בעולם וממילא לא אצטרך למלא את דבריו, ואילו הוא לא ידע אל מי לפנות..."

ממחשבה למעשה, ניגש הגבאי אל האברך, נטל ממנו את

עליו רעו". לאחר שנים נמחק הכתוב מן המצבה. בשנת תקצ"ב הקימו מצבה חדשה על הקבר וחרטו עליה את הדברים הבאים: "ציון לנפש חיה פה מצאנו, ודעת שמה לריק יגענו. יען נמצא קבור באשמנים ותימחנה אותותיו מרוב שנים, אכן יגיד עליה רעו גאון עוזנו, מגלה עמוקות ומגיה חושכנו, כי רב כבודה בשם תפארת, להישאר בדור דורים למזכרת, גבאי הח"ק זאת אל ליבם השיבו ומצבה חדשה על קברו הציבו, תקב"ץ לפ"ק לבריאת ארץ".

"זהו מעשה בעל אמונה נוראה", הרעים מרן ראש הישיבה זצ"ל בקולו והפר את הדומייה המתוחה ששררה בבית העלמין ובקרב הקהל. "את המסר העיקרי כבר אמר רבנו מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל, כאשר הראו בפניו את תמונת המצבה ואת הסיפור המופיע בפנקס הקהילה - כי מכאן הוכחה לאמונה בהשאת הנפש".

(מי באר ויחי')

בעקבות כך פסק הרב: "לכאורה חייבים אנו לקבור את האברך ליד בעל 'מגלה עמוקות', שכן על חלקה זו שילם ממיטב כספו. מאידך גיסא, אין אנו יודעים מי הוא, ואולי אין זה לפי כבודו של ה'מגלה עמוקות' שאברך זה יטמן לצדו. לכן - סיים הב"ח את דבריו - נפתח את הקבר ליד קברו של בעל 'מגלה עמוקות', ואתה - פנה בדבריו אל הנפטר - "אם ראוי אתה להיטמן ליד בעל 'מגלה עמוקות', תעבור לבד אל הקבר אשר קנית בחייך".

הגבאים עשו כדברי הרב. למחרת עם שחר, כשבאו אנשי החברא קדישא אל בית הקברות, נחרדו אל ליבם: קברו של האברך היה ריק, ואילו הקבר שנחפר ליד קברו של בעל "מגלה עמוקות" היה מלא, ומכוסה בתולית עפר...

לאחר הסיפור הפלאי הקימו הגבאים מצבה על קברו של הנפטר האלמוני וכתבו עליה: "פה נטמן האברך לא נודע מיהו. יגיד

"תגיד לכולם, שלבני התורה יש הנהגה! אנחנו לא צאן ללא רועה!"

הרב אורי מקלב, תלמידו הקרוב של מרן ראש הישיבה, הגרב"מ אזרחי זצוק"ל, בטור פרידה

ראש הישיבה קיבל אותנו במאור פנים, אמר תודה שבאת, הלך בזיקנותו כמו צעירותו".

וממשיך הרב מקלב ומחזק את דבריו: "ראינו את האחריות שלקח על הדור, הפריחה של עולם התורה בארץ ישראל - יש לו בזה חלק גדול, זה פשטות עם גאונות! לכל עניין היה לנו כתובת ותשובה, תמיד הפתיעה אותנו בנקודה המרכזית, אלפי נאומים ושיעורים לכל דבר, היה משולב בדברי מחשבה ומוסר, לראות את הגישמק של התורה, גדלות אמיתת! היה מאבני היסוד של עולם התורה בכל העולם.

"סיפר לי אבא של נער בן שלושה עשרה, רק עשה בר מצווה לפני כמה ימים - והיה מגיע להתפלל איתנו במניין שבביתו, ראש הישיבה קיבלו במאור פנים, קירב אותו מאוד ואמר לו כי 'רואים עליו שיהיה גדול בתורה', פער של שמונים שנה ביניהם! והוא מתייחס לכל אחד בכבוד..."

"נער בן 13 שהיה מגיע אליו להתפלל קיבל אותו באהבה! שיהיה מליץ יושר עלינו בתקופה הקשה הזו שאנחנו נמצאים בה!"

משך למעלה מחמישים שנה, עמד הרב אורי מקלב בקשר קרוב עם ראש הישיבה, מרן הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל. בטור הספד מיוחד שכתב, הוא מספר על דמותו הייחודית ועל הצוואה שנתן לו:

"הוא היה לנו כאב ממש, הוא הראה לנו מה זה גדלות האדם וגדלות התורה יחד. אבן יסוד של עולם התורה בכל העולם נפלה הבוקר! היה לו חלק אדיר בפריחת עולם התורה בשנים האחרונות ושמירת בני התורה.

"הרגשנו את מה שכולנו הרגישו, כל אחד היה אצלו לבן וכל אחד הרגיש את מרן כאב, זה לא היה רק הצצה לגדלות", כותב הרב מקלב, "הוא פתח שערים לגדלות פתח את ביתו ועצמו לכולנו, ראש הישיבה זצוק"ל הכניס את מתיקות התורה לכולם, גם לצעירים מאוד, והראה לנו ה זה גדלות האדם ומה זה גדלות בתורה

"במפגש האחרון שלי אצלו רק לפני שבוע בבית החולים ממנו לא יצא, הדבר הראשון מה שהיה חשוב לו שנבהיר לכולם שיש הנהגה, לבני התורה יש הנהגה תגיד את זה לכולם, אנחנו לא צאן ללא רועה, שלוש פעמים אמר לנו את זה בשיחה האחרונה,

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

**בשנת תש"ח כשהיו הפצצות בא"י ולפני התפילה נשמעה
אזעקה ורצו לברוח לפרדס, אמר להם החזו"א תשאר
כאן לידי. אחר כך נשמעו מטוסים חגים מעל שמי העיר,
ושמעו את החזו"א לוחש 'איך אייס נישט בומבדירן בני
ברק'. [אני גוזר שלא להפציץ את בני ברק]. ואכן כך היה**

פנינים מחיי מרן החזו"ן איש זי"ע לרגל יום היארצייט שחל הערב - ט"ו מרחשון

בפעמון, וסיפרה לו זאת, ואמר לה, אם כן כבר לא אוכל להסתיר את עצמי שהגיע הזמן להתגלות, ומאז נתפרסם בעולם הרבה.
אעלה בתמר עמוד עה

פעם חלם שאכל מסמרים, ובצהריים שלאחריו ביקש שיבררו שוב את האורז, ואכן נמצאו בו תולעים.
מעשה איש ח"א עמוד רעט

אמר, שכבר עשרות שנים שאינו מרגיש טעם באוכל.
שם עמוד רעח

אמר, לכל נשמה יש יעוד משלה, יש אדם שתפקידו לצאת לרשות הרבים, ואני חלקי לישיב בחדרי הקטן ולגמול פה חסדים עם הבריות.
שם עמוד קצג

פרנסה שלי בניסים תדיריים.
קובץ אגרות ח"א קסא

כאשר הוכיח לו ת"ח שאחד הספיקות שנסתפק בספרו ונשאר בצ"ע, הוא בעצם איבעיא בגמרא שנשאר בתיקו. אמר, ברוך השם שכיוונתי לאמת, שהגמרא נשארה בתיקו, וגם אני נשארת ב'צריך עיון'. ופעם בעידן חדותא אמר לו אחד ממקורביו, נס שאמרו בגמרא לגבי עניינים מסויימים שנשאר בתיקו, שאם לא כן היה כתוב על זה בספר חזו"ן איש - 'ונראה'. הגיב מרן, לא, היה כתוב בספר 'וצריך עיון'...
מעשה איש ח"ג עמוד עה

אמר, א'ראשון' קען מען ניט זיין, אהבער א'רישונ'דל' מוז מען זיין.

כססידר וערך הגר"ש גריינמן את ספרי חזו"ן איש לדפוס לאחר פטירתו, נסתפק על קטע מסויים לאיזה מקום הוא שייך, ונתגלה אליו מרן החזו"א ואמר לו באיזה אופן לסדר ולקבוע את הדברים
אעלה בתמר עמוד נו

אמר פעם להגר"ח גריינמן שליט"א (זצ"ל): הגר"א היה אצלי ודברתי עמו בלימוד, ועל עוד דבר.

מעשה איש ח"ג עמוד פו

פעם בעת עצירת גשמים שהכריזו הרבנים לומר תפילת 'ועננו' בשמונה עשרה, ושאל אותו הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א (זצ"ל) שהיה הש"ץ אם לומר ועננו, והשיב שעוד ירד גשם, וכך היה שבאמצע התפילה החל לירד גשם חזק. ואחר התפילה פנה אליו הגר"ח ואמר לו 'כזה מופת! שתק מרן ז"ל וחיך'.
אעלה בתמר עמוד נט

בשנת תש"ח כשהיו הפצצות בא"י ולפני התפילה נשמעה אזעקה ורצו לברוח לפרדס, אמר להם החזו"א תשאר כאן לידי. אחר כך נשמעו מטוסים חגים מעל שמי העיר, ושמעו את החזו"א לוחש 'איך אייס נישט בומבדירן בני ברק'. [אני גוזר שלא להפציץ את בני ברק]. ואכן כך היה.

מעשה איש ח"א עמוד קעג

מצאנו רשום בכת"ק זללה"ה בכתב סתרים - מעשה באדם אחד שנפטר לפני עשרות בשנים ובא אליו בחלום וז"ל - - לא נתן לי לעזבו עד שאברכו, אמרתי לו לך לשלום ולא נח דעתו, אמרתי יה"ר שתתקן את הנפש תיקון גמור ותסלח את כל עונותיו, תיכף נח דעתו ונשאר במנוחה.

הקדמה לקובץ אגרות

אחותו של מרן זיע"א ראתה בחלום שהוא יושב בעגלה ואוחז

[להיות 'ראשון' זהו בלתי אפשרי, אבל 'ראשון' קטן חייבים להיות]
שם עמוד פא

דעות לאנשים אשר לא באו לשאול אותי.
מעשה איש ח"א עמוד ר

היה בקי בכל עשרים וארבעה ספרי התנ"ך והיו כל הפסוקים שגורים על לשונו היטב.

אעלה בתמר עמוד עא

שאלו לרבינו מדוע אין לו עשירות, הרי נוטל ידים עם הרבה מים, כדאיתא בגמרא (שבת סב:). והשיב רבינו - 'מיט אייגינע פירט מען זיך אנדערש' (עם המקורבים יש הנהגה מיוחדת).

מעשה איש ח"ג עמוד קעט

היה שופט על פי ספר של אדם את המידות שלו, וכפי ישרותו של הספר ועקמימותו ידע בדיוק את טבע מידותיו. וכשהיה מרגיש שאין למחבר הספר מספיק יראת שמים היה מניח את הספר בארון למטה

אעלה בתמר עמוד ע

כאשר על ידי פעולתו ועצתו הציל ילד בעת מחלתו, ובאו ההורים להודות לו, הציע לפניו עסקן שידבר על לבם להעביר את הילד מחינוך פשרני לחינוך חרדי, והשיב מרן - אינני יכול להטיף

**באישון ליל שמענו קול מנוע מונית מתמשך,
היבטנו וראינו כי בתוכה דמות יהודי זקן יושב
ועסוק בענייניו. לאחר זמן ראינוהו פוסע הלוך ושוב
ואז עיכלנו שאין זה אלא.. הרב שך מבני ברק**

על מסירותו ודאגתו של מרן הגרא"מ שך זצ"ל לכל אחד מישראל - לקראת יום היארצייט שחל השבוע

השכנים המתגוררים בקומות הבית התחתונות, והתעניינו באוזני הרב הופמן 'מה היו מעשי הרב שך אצלך אמש?' לפליאת הרב סיפרו, 'באישון ליל שמענו קול מנוע מונית מתמשך, היבטנו וראינו כי בתוכה דמות יהודי זקן יושב ועסוק בענייניו. לאחר זמן ראינוהו פוסע הלוך ושוב ואז עיכלנו שאין זה אלא הרב שך מבני ברק. כעובר זמן שמענו שוב את קול מנוע המונית המתרחקת, ולא נותר לנו אלא להסתקרן מהו סוד ביקור זה.'

עד כאן סיפור הדברים שנתפרסם אז. כאמור, להעלות על נס את מסירותו ודאגתו של הרב לכלל ישראל. וכמובן כל מי שלא עין בוחנת, לא ישבע בזאת, האמנם לא היה לרב שך מה לעשות מלבד להילוות לכל 'פצינט' בדרכו לכל צרכי אבחונו ובכל עת ובכל שעה?

וכאן מוסיף רבי שלמה עצמו ומטעים: 'לאחר זמן שאלתי בעצמי את הרב שך על מה היתה הטרחה והבהילות הרבים, והשיבני: הלא ביקשתיך להכריע האם הנער לוקה בחולי נפש וזקוק לאשפוז דחוף - או לא, והנה באם היינו ממתנינים ליום המחר, ולא עלינו היתה ההכרעה לחומרא, הרי שאז היתה ההמולה וההתרוצצות סביב סידור הטפסים וכל השאר - רבים ומלחיצים, ועד אשר היה הצעיר מוכנס לביה"ח לקראת החג, - ומי יודע, אפשר שהיה נשמט מזכרון המשפחה והעסקנים לתת בידו כזית מצה שמורה לליל התקדש החג?...!'

(אפשר לתקן)

המעשה שלפנינו היכה גלים בימי אשכבתא דרבי דהגרא"מ שך זצ"ל, ואך משום מה נשמט מעין הציבור ולא נודע חלק העיקר שבסופו, ולזאת הוא יובא כאן בשלמותו, ומהמקור הראשון:

הטלפון בבית רבי שלמה הופמן צלצל בליל בדיקת החמץ. הרב הרים את השפופרת ושמע מהפומית את הקול המוכר, 'מדבר שך' רבי שלמה, מידידי הרב שך הקרובים - עוד מתקופת מגורי האחרון בירושלים בראשית שנות הת"ש, מורגל היה לשיחות טלפון שגרתיות כאלו, בהיותו - מלבד גאונותו וצדקתו הנדירים - גם 'מבין' עצום בכוחות הנפש, עד שאפילו רשויות הרווחה ובריאות הנפש במדינה הכירו בחוות דעת יחידה שלו אל מול בתי המשפט והרשויות הרלוונטיות כאן, וככזה נסתייע בו הרב שך רבות - בין השאר - לעזרת הציבור.

ואולם, כמובן, בשעת בין השמשות שכזו, ליל בדיקת חמץ, לא היתה שיחה זו 'שיגרתית' בלשון המעטה.

נדרך הרב הופמן ושאל במה המדובר. השיב ראש ישיבת פוניבז' שברצונו לבוא עם בחור לצורך אבחון נפשי, עוד הלילה. 'הדבר דחוף במיוחד' אמר, 'מפני שאם יש חשש שהמצב הנפשי עלול להחמיר ולהחריף אם לא יאושפו הנער מיידית, הרי צריך לאבחן ולאשפז עכשיו, ולא, אפשר לדחות הכל לאחר המועד.'

הגרא"מ הנהן בהסכמה, ואכן כחלוף הזמן המיועד הופיע הבחור כמוסכם, הפגישה נערכה, וחוות הדעת ניתנה. אלא, שלמחרת, אחר תפילת ותיקין, נפנו ובאו כמה מן

בימים אלו, העוסקים בעבודת הקודש עם נערים יקרים בעלי תשובה, מתמודדים עם סיפורים לא שגרתיים. על טלפון אחד כזה - רגיש ומרגש שניהלתי עם הורה באחד הימים הראשונים למלחמה, אני רוצה לספר

הרב ישראל היימן על ה'בור' בקריה ועל מרכז השליטה של המלחמה

ברגע השני הבליחה בי ההכרה בחשיבות התפקיד שלי כרגע. ביקשתי ממנו לשים את הטלפון על המקול כדי שגם אשתו תשמע. שמעתי גם את הבכי שלה מעבר לקו.

התפללתי בליבי שה' יתברך ישים בפי את המילים הנכונות. אמרתי להם שהם עשו את הדבר החכם ביותר שאפשר לעשות בימים אלו. אין שמירה על כל עם ישראל, ובפרט עליהם ההורים, יותר מלימוד תורה של הבן יקר שלהם. אין מקום יותר מוגן מהשיבה שאלפי דפי גמרא מסוככים עליה כל יום.

ציטטתי להם את הרש"י הראשון בתורה שמביא את מימרתו של רבי יצחק שכל הסיבה שאנו קוראים את הפרשיות הללו היא משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים', להוכיח קבל עם ועולם, לאומות העולם ולנו, שאין שום כח בעולם ואין צדק אחר מלבד התורה הקדושה. כל קיום העולם ובפרט זכות ישיבתנו בארץ הזו היא בזכות התורה. הבן שלכם, הולך עכשיו להחזיק את העולם!

"אבל מה אני עונה לחברים שלי? שאל האבא. הם כולם שלחו לצבא, למילואים, להתנדבות, רק אני שולח את הבן לישיבה..." שאלתי אותו אם הוא אדם מאמין. 'בוודאי' הם עונים ביחד. אז בואו נחשוב ביחד, אני אומר בזהירות. אם אמא ששלחה את הבן שלה לחזית תפגוש אמא ששלחה את הבן שלה לבור בקריה, האם יהיו לה טענות על זה שבנה מסתכן והשני לא? בוודאי שאין דבר כזה... כיון שברור לאמא הראשונה שזה שיושב בקריה מגן על הבן שלה.

דעו לכם! אתם שלכתם את הבן שלכם לבור בקריה האמיתית!! שם מרכז השליטה האמיתי, שם קובעים את תוצאות המלחמה הזו. אם תתנו לבן שלכם את הכח והמשוּב להתמיד וללמוד ללא דאגות, אם מכם הוא ישמע שכל רצונכם הוא שהוא ילמד תורה בלי שום מפריעים, המלחמה הזו תוכרע לטוב ועליכם תהיה שמירה עליונה. יותר חזקה מכל כיפת ברזל שהיא!!

הייתה דממה של כמה רגעים מעבר לקו. לקח להם קצת זמן לעכל את הדברים. לבסוף הם הודו לי שהשבתי את נפשם וניתקו כמה ימים לאחר מכן כשפגשתי את הבן בבית המדרש הוא אמר לי, "לא יודע מה קרה להורים שלי, הם כל כך פחדו שאני כאן ופתאום הכל השתנה... הם לא רוצים שאחזור לבקר אותם אפילו... אתה שומר עלינו, הם אומרים לי..." אשריכם ישראל!!

תקופה זו לא קלה לכלל ישראל. מצב של חוסר וודאות מהעתיד, אבל כבד על מה שהתחולל, ובעיקר תפילה גדולה לבורא כל עולמים שיחוס וירחם על העם היושב בציון ויוציא אותנו מצרה לגאולה במהרה.

בימים אלו העיסוק עם נערים יקרים בעלי תשובה שחלקם מגיעים ממשפחות שלא זכו עדיין לשמור תורה ומצוות קשה במיוחד. כל אלו העוסקים בעבודת הקודש הזו מתמודדים עם סיפורים לא שגרתיים. אם זה כאלו שגוייסו בפתע לחזית הדרומית, אם כאלו שאבלים או חרדים לגורל קרובים מדרגה ראשונה או שניה, או סתם כאלו שמשפחותיהם מפחדות לשלוח אותם לישיבות לרגל המצב. כל העוסקים במלאכת הקודש הזו משקיעים בימים אלו מזמנם וממרצם יותר מכפי יכולותיהם לעודד ולהמריץ ולתרגם את ההתעוררות הנפלאה שיש בעם ישראל לתורה ולמצוות לדרכים מעשיות ולתת כח לכל אותם אלו שבלימודם ובהתחזקותם שומרים על יושבי ארץ ישראל ועל העולם כולו.

על טלפון אחד כזה - רגיש ומרגש שניהלתי עם הורה באחד הימים הראשונים למלחמה אני רוצה לספר.

בחור יקר ומתמיד שלומד בישיבה המפוארה 'אור החיים' של הגאון הגדול רבי ראובן אלבז שליט"א התקשר אלי כקדימון... "ההורים שלי נורא מפחדים, אני לוחץ עליהם לשלוח אותי לישיבה אבל הם לא יודעים מה לעשות, אפשר לשלוח אותם לדבר איתך?"

בוודאי, בשביל זה אני כאן. עניתי מיד. יום למחרת מתקשר הבחור ומעדכן שהוא כבר בדרך לישיבה וחצי שעה אחר כך אביו על הקו.

הוא מתייפח בטלפון... פורק את כל החששות והפחדים על 'הרב' שהוא קיבל את המספר שלו מהבן...

הוא שלח את הבן שלו לישיבה, הוא מנסה להתגבר על החשש מזה שהבן שלו שוהה מחוץ לבית בימים טרופים אלו, גם אחד השכנים דיבר איתו על כך שאולי ישלח את הבן שלו אם לא לחזית אז להתנדב איפשהו כי עם ישראל בצרה עכשיו וצריך הרבה עזרה...

בקיצור הוא לא יודע מה לעשות ואיך להכיל את המצב. ברגע הראשון לא הבנתי בכלל מה הוא רוצה ממני, מה אני יכול לענות לו.

כשהיו בעלי החנות מזהים בתלמיד חכם שנכנס לחנות ואין לו כסף, היו מרשים לו ללמוד בספר שהוא צריך לו בחדר קטן פנימי. מבין גדולי ישראל שידוע שרכשו תורה בחנותו של שטיצברג, ניתן למנות את רבי חיים נאה, ומרן רבי עובדיה יוסף

על אהבת התורה של הגר"ל מינצברג זצ"ל, ועל חנות הספרים של שטיצברג

הזול, ולאחר שהספר אזל מן השוק היו מוציאים אותו למכירה במחיר מפולפל. כל חובבי הספרים ידעו שבחנות זו אפשר למצוא סחורה משובחת.

לר' זעליג היה מנהג מיוחד, שטרם מכר ספר שאין ממנו הרבה, ציפה שהקונה יגלה בקיאות בתוכן הספר...

ר' יוסף ור' זעליג היו תומכי תורה ומוקירי תלמידי חכמים, וכשהיו מזהים בתלמיד חכם שנכנס לחנות ואין לו כסף לקנות ספרים ללימודו, היו מרשים לו ללמוד בספר שהוא צריך לו בחדר קטן פנימי, ובתנאי שיקפיד לשמור על שלמות הספר מכל הבחינות. מבין גדולי ישראל שידוע שרכשו תורה בחנותו של שטיצברג, ניתן למנות את הגאון רבי חיים נאה זצ"ל (בעל השיעורים), והגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל.

אחד מתלמידי החכמים הצעירים שר' זעליג שטיצברג נהג בו בעין יפה, היה רבי לייב זצ"ל. ר' זעליג השקדן שידע להעריך צימאון לתורה, וידע לזהות מי באמת צריך את הספרים להתעלות בתורה, הכיר בו ברבי לייב שראוי לאפשר לו לעיין בספרים ככל אשר יחפוץ ליבו. חנות הספרים היתה פתוחה שעות מועטות ביום, ור' זעליג מסר לרבי לייב מפתח של החנות, והיה רבי לייב יושב בחנות ובולע בשקיקה ספר אחר ספר, לפעמים שעות ארוכות מאוד ואפילו לילות שלמים!

כך נהג רבי לייב במשך תקופה ארוכה, הוא היה נועל עצמו בין מדפי החנות, מוצא ספר שטרם למד אותו, ומרוב חשקת התורה היה נשאר עומד על השרפרף או הכיסא, ולעיתים למעלה על הסולם, ולא היה זז ממקומו עד שלמד את כל הספר מתחילתו ועד סופו! שיעור הספרים שרבי לייב למד בחנותו של זעליג היה עצום מאוד, עד כדי כך שהוא עצמו העיד כנ"ל שאוצר הספרים שברשותו "הוא כלום" לעומת מה שלמד לאור המנורה בחנות הצפופה.

סיפר תלמידו הרה"ג ר' שמעון רבינוביץ זצ"ל: בהיותי פעם בחדר לימודו של רבי לייב בביתו ברח' מנחת יצחק, עיינתי קצת בספר שהיה מונח בארונו הגדוש של רבי לייב, ספר 'שבת מלכתא' מהגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל. להפתעתי מצאתי שם מהלך שלם שהיה זכור לי ששמעתי בדומה לו ממש מרבי לייב עצמו. הראיתי את דבריו לרבי לייב, ושאלתיו אם עמד על כך מכבר ששניהם התנבאו בסגנון אחד ממש.

רבי לייב עיין בספר, נהרה התפשטה על פניו למקרא הדברים,

השבוע ביום שלישי (ט"ז חשוון) מלאות חמש שנים להסתלקות רבה של קהל עדת ירושלים - קהילת המתמידים, הגה"צ רבי לייב מינצברג זצוק"ל בעל ספרי 'בן מלך'. נביא בפני הקוראים היקרים תיאור מאת אחד התלמידים אשר העלה בכתב את תשוקתו ואהבתו של הגר"ל לתורה הקדושה ועל חיפושיו את האמת ללא גדר וסיג:

מאות ספרים קנה רבי לייב במשך השנים, עד שבמשך השנים נאסף אצלו אוצר ספרים נדיר בהיקפו ובגדלו, ודאי ביחס לאדם פרטי שאינו מתעסק באספנות.

בביתו ברחוב מנחת יצחק היה לו 'חדר לימוד' מיוחד, שהיה מכוסה כולו - בארבע רוחותיו מהרצפה לתקרה, בארון ספרים מפואר וענק ממדים, מלא וגדוש באין ספור ספרי קודש מכל אוצר התורה הרחב. כל מי שביקר ב'חדר התורה' של רבי לייב חש מיד שהוא 'עטוף' מכל צדדיו בגווילי קודש תורת אלוקים חיים, כשבכל פעם מחדש רחב הלב מאווירת אהבת התורה ששררה בחדר זה.

וזה היה רק חלק אחד מאוצרו הגדול. חלק מספריו של רבי לייב שוכנו בעליית הגג של ביהכ"נ ישיבת המתמידים ברחוב עבודת ישראל בירושלים. סיפור הגעת הספרים לשם היה, שכשעבר רבי לייב מדירתו בבתי ורשא לשכונת קרית צאנז, והבית החדש צר מלהכיל כמות גדולה כ"כ של ספרים, הביא לאותו חדר חלק גדול מאוצר ספריו, עד שהתמלא כל החדר בערמות ענקיות של ספרים וכמעט שעלה על גדותיו. באותו חדר היה ניתן למצוא ספרים מיוחדים במינם במגוון רחב של נושאים תורניים, מספרי ראשונים בלתי ידועים ומצויים ועד ספרים עמוקים בהגות היהודית לדורותיה, וכן מבחר גדול של ספרי חסידות ומוסר.

כל אוצר הספרים הגדול, "כל זה אינו כלום" - אמר רבי לייב עצמו - "לעומת מספר הספרים שלמדתי בשנות חרפיי". מספר הספרים שהיו ברכושו של רבי לייב, היה כלום לעומת מספר הספרים שלמד ולא היה לו כסף לקנותם, ואף לא היו מצויים בבתי המדרש. ואיך השיג רבי לייב ספרים רבים אלו? ע"י מסירות נפש גדולה לתורה.

ברח' מאה שערים היתה חנות ספרים בבעלות משפחת שטיצברג, תחילה של האב ר' יוסף ואח"כ של הבן ר' זעליג (נפטרו תשל"א ותשמ"ד), חסידי גור תלמידי חכמים ושקדנים. האב ובנו היו סוחרים ממולחים, ובחוש הריח המיוחד שלהם ידעו לזהות איזה ספר יזכה לביקוש גדול, קנו ממנו כמות במחיר

הלילה בלי לשים לב שהפציע אור הבוקר!". בדומה לזה סיפר בנו הגאון רבי ברוך מרדכי שליט"א רב קהילת המתמידים: באחת מהפעמים שאבי זצוק"ל היה בביתו, הבחין שיש אצלי ספר חדש, ושאלני אם כבר ראיתי את הספר. עניתי לו שהספקתי לעיין בו רק קצת. אמר לי: "כשאני הייתי קונה ספר, לא הייתי הולך לישון לפני שקראתי את כולו!". (מתוך ספר זכרונות על הגר"ל שיצא לאור בקרוב)

והשיב לי שכלל לא זכור לו שלמד בספר זה מקודם, ויש לו קורת רוח גדולה מזה ששניהם כיוונו לאותם הדברים. ואז הוסיף לי ואמר: "ר' שמעון, דע לך שבשנותיי הצעירות לא היתה יכולה להתרחש אצלי 'הפתעה' שכזאת. באותן שנים, כל ספר שבא לידי, שקיבלתי או שרכשתי, לא הייתי מכניסו לארון טרם למדתי את כולו "פון טאוול צו טאוול" [מכריכה לכריכה], לא אחת משכונני דברי התורה כל כך עד שהייתי מתעמק בספר החדש במשך כל

השיפוצניק עלה לביתו של רבי אשר, ערך עמו את החשבון, והנה הסתבר שעלות השבוע החולף היתה גבוהה מהרגיל. רבי אשר חיטט בכיסו, אך לא מצא בו אלא כמה מאות דולרים בודדים.. השיפוצניק שלצידו הלך ונלחץ...

חמישים דקות מהפכניות אצל הצדיק רבי אשר פריינד זצ"ל

השיפוצניק מתעודד קמעא, אך הזמן מוסיף לחלוף, וכסף אין. רבי אשר מסרב להילחץ, אף עננה קלה של דאגה לא נראית על פניו המאירות. 'אין עוד מלבדו, אפס זולתו!' - הוא קורא בהתרגשות, 'בורא עולם בוודאי רוצה שיגיעו עשרות האלפים הדרושים לנו!' - הוא קובע בביטחון ובאמונה, 'ולכן בוודאי ישלח אותם. עלינו רק לבטוח בו ולהאמין בישועתו!'

חלפו כחמישים דקות, שעת חצות התקרבה, ולפתע - נקישה בדלת. בפתח עמד יהודי נשוא פנים מבני ברק, ממקורביו של רבי אשר, ומיד בכניסתו הוא מוציא מחיקו מעטפה תפוחה ובה עשרות אלפי שקלים, אותם הוא מושיט לרבי אשר. 'גביר פלוני מבני ברק שלח זאת אל הרבי', אומר המקורב, 'באתי במיוחד מבני ברק להביא את הכסף...'

עיניו של רבי אשר נרגשות, שוב ראה כי ישועת ה' כהרף עין, הוא סמך על בורא עולם - ובורא עולם אכן שלח את הכסף. הוא סופר את הסכום, מוסיף את כמה מאות הדולרים שהיו בידו קודם לכן, והנה - זהו הסכום המדוייק הדרוש לתשלום עבור השיפוצים השבוע, שקל לא יותר ושקל לא פחות!

רבי אשר נפעם, ומושיט את צרור הכסף התפוח לידי השיפוצניק, שממהר לצאת ולשלם לפועליו. ואז, פונה רבי אשר למקורבו ושואל, 'אמור לי בבקשה, מה טעם באת דווקא בשעה לא שגרתית זו, ובנסיעה מיוחדת מבני ברק? האם אותו גביר ביקש להעביר את הכסף דווקא היום, דווקא עכשיו?'

'לא ולא!' - משיב המקורב ומספר, כי פגש את אותו גביר כבר בליל אמש, והלה העניק לו את הסכום וביקש שיעבירו לרבי אשר. 'חשבתי לעצמי, הוא מוסיף ומספר, 'שהרי ממילא אני עולה לירושלים בשבוע הבא, אעביר אז את הכסף. ולפתע, היום, פתאום תקפוני נקיפות מצפון קטנות. אולי סכום כה גדול יכול לסייע בדחיפות, למה לעכב את העברתו בכמה ימים?'

מדמויות ההוד בירושלים של מעלה, היה הגה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל. דמות מופת רחימאית של צדיק נשגב, שעסק במסירות נפש בקירוב יהודים לאביהם שבשמים ובמעשי חסד נאצלים, שאת רובם עשה הרחק מעין רואים. הוא נהג לקרב יהודים קשי יום, לדאוג לכל מחסורם, להרעיף עליהם טללי עידוד ונוחם, ולסייע להם להתפרנס במלאכה המתאימה להם.

אחד מאותם יהודים שקירב, הפך ל'קבלן השיפוצים' האישי שלו. למען הסר ספק, רבי אשר לא נזקק לשיפוצניק תמידי, ביתו היה חף מגינון של שיפוצ או הדר. תפקידו של השיפוצניק היה לגשת לבית אלמנות ונזקקים, לתקן את הדרוש תיקון, לצבוע, לסייד, להתקין, להחליף ולחדש. אחת לשבוע, ביום שישי לפני חצות, היה מגיע השיפוצניק ליטול את שכר עבודתו ועבודת הפועלים הערבים בגין עמלם באותו שבוע, שאם לא כן - הרי זו בחינת סכנת נפשות ממש מהפועלים...

ויהי באחד מימי השישי, עלה השיפוצניק לביתו של רבי אשר, ערך עמו את החשבון, והנה - הסתבר שעלות השבוע החולף היתה גבוהה מהרגיל. רבי אשר חיטט בכיסו, אך לא מצא בו אלא כמה מאות דולרים בודדים, הרחק הרחק מעשרות אלפי השקלים הנדרשים. רבי אשר מחפש גם בארונות, במגירות ובכל פינה נסתרת, ועם כל חיפוש שהסתיים באכזבה - השיפוצניק שלצידו הלך ונלחץ. היטב הבין כי הוא חייב מיד את הכסף, לבל יאונה לו רע מהפועלים הערבים הממתנים...

הדקות מוסיפות וחולפות, רבי אשר מחייך את חיוכו הטוב, ומתחיל לדבר דברי אמונה וביטחון, 'הלא בורא עולם יודע היטב כי אני זקוק לכסף הזה' - הוא מסביר לשיפוצניק במאור פנים, 'ואין לו כל בעיה לשלוח לי את הכסף כאן ועכשיו. כל שעלינו לעשות הוא להתחזק באמונה וביטחון בבורא הכל יכול, ותיכף נראה כי הסכום החסר יבוא גם יבוא...'

ולפיכך, ולמרות המאמץ המיוחד הכרוך בכך, גמרתי אומר לעלות לירושלים במיוחד ולמסור את הכסף כאן ועכשיו!

רבי אשר מקשיב וחיוכו מתרחב, ואז הוא שואל: 'אולי תוכל לשער, מתי בדיוק התעורר בכך הספק, שאולי כדאי להזדרז ולהעביר את הכסף מיד?'

רבי אשר שם אוזניו כאפרכסת, הנה מגיעה ה'תגלית הבטחונית' המרעישה, עד כמה מידת הביטחון חוללה מהפך: 'לפני כחמישים דקות!' - משיב המקורב ואומר, 'ממש עכשיו, דקות לפני שיצאתי, חשבתי על זה ומיד יצאתי לדרך, שאורכה כחמישים דקות נסיעה!'

'לא יאומן!' - רבי אשר נרגש עד כלות הנפש, 'הלא בדיוק לפני חמישים דקות הבנו את עומק הבעיה, אז הבנתי שחסר לי בדיוק את הסכום הזה כדי לשלם לפועלים. יכולתי לדאוג ולהילחץ, אך הנה גילוי שמימי מדהים - שזה היה פשוט מיותר ולא מועיל... ההיפך, ברגע שהתחלנו להתחזק בביטחון בבורא עולם, ברגע שהחילונו לעסוק בדיבורי אמונה והישענות על אבא שבשמים - באותו רגע נפתח שער הישועה והמחשבות עוררו בכך את הרצון

לקום ולנסוע לירושלים!

וסיפור נפלא זה, אותו סיפר המשפיע הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א, מאיר לנגד עינינו עד כמה גדול כוחה של מידת הביטחון, עד כמה עוצמתה. הנה כי כן, בכל עת של לחץ ודאגה, אם אנו נתקלים בהתמודדות או בקושי לא פשוט, נראה לנגד עינינו את המעטפה תפוחת המזומנים היוצאת לדרך מבני ברק לירושלים באופן כה לא צפוי ובמאמץ כה גדול, רק כי יהודי התחזק בביטחון שה' ישלח לו את הישועה - ואז ה' באמת שלח את ישועתו!

יהודי יקר! מה לך דואג, מה לך נבוך, מדוע אתה תוהה ומבולבל? נכון, כשעומדת לנגד העיניים שאלה קיומית, חרדה לופתת, בעיה רפואית סבוכה או מינוס חסר תקדים, הדאגה עלולה להשתלט, הלחץ עלול לקנות שביתה, אך דווקא ההישענות על בורא עולם, האמונה בו והביטחון בישועתו - הם שמבטיחים את הישועה האמיתית, הם שמקרבים אותה אלינו בצעדי ענק. הבה נבטח בה' בכל עת, ונזכה לראות בישועתו ובטובתו במו עינינו, בקרוב ממש!

(פניני פרשת השבוע)

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדף היומי

איך זכתה שושלת בריסק להעמיד גדולי עולם דור אחר דור?

קידושין דף ע"ז

שלושה דורות

ה'בית הלוי' רבי חיים מבריסק, והרב מבריסק, איך זה?!" מרן זצ"ל עצר מהילוכו, היה נראה כי הוא חושב עמוקות, ואז אמר: "הבית הלוי ספג בזיונות רבים והמשיך לעבוד את ה' בשמחה, על אף הזיונות, והקשיים. על דבר כזה זוכים לשכר הרבה!..."

(אוצר פנינים ועובדות - נר לשולחן שבת)

בוקר אחד, כאשר חזר מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל מתפילת ותיקין בבית הכנסת "איצקוביץ", אמר אחד המלווים למרן זצ"ל: "אני מוטרד".

מרן תמה: "מה מפריע לך? איזו סוגיא אינך מבין?" האיש שתק, לבסוף שאל: "זה דבר שלא היה בהיסטוריה. אבא, בן ונכד, שלושה דורות שהם גדולי הדור, מנהיגי ישראל:

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

באיזה אופן עוברים על 'בל תשחית' בקלקול מאכל?

'בידים', כגון בשימוש שלא לצורך אכילה; אולם המניח מאכל במקום שאינו גורם לו כל קלקול, ונמנע מלאוכלו, הגם שבכך יתקלקל מאליו, אין בכך איסור. ואף בעץ מאכל, שלכל הדעות אסור להשחיתו מדאורייתא, אין איסור להימנע מהשקייתו בעת הצורך, וכדומה; (וראה במקורות).

[שו"ע קעא, א רג, ומשנ"ב טז; בו"מ דרשו, 14; אנצ"ת ע' בל תשחית]

המאכל מאכל או משקה ללא תועלת, עובר באיסור 'בל תשחית'. בעץ מאכל ופירותיו, האיסור הוא מדאורייתא לכל הדעות; ולדעת רוב הראשונים, האיסור מדאורייתא הוא גם בהשחחת כל מאכל, משקה, או חפץ אחר. והוסיפו חכמינו ז"ל ואסרו קלקול ואיבוד של מאכל ומשקה אף כשיש בדבר תועלת. ואין איסורים אלו אמורים אלא כשמקלקל את המאכל

האם צריך להרים מאכל המושלך ברחוב?

מצויות ככרות לחם מכושפות, רחמנא ליצלן - אין להרימו. ויש אומרים, שבזמננו, שאין דרך בני אדם לאכול מאכל שהיה מושלך על הקרקע, אין חובה להרימו, כיון שאינו עומד למאכל אדם. אולם, אם המאכל ארוז או מכוסה בצורה שבני אדם יאכלוהו על אף שהיה מושלך על הקרקע, חובה להרימו.

[שו"ע קעא, ה, ומשנ"ב יא; בו"מ דרשו, 11]

חכמינו ז"ל אמרו: "אין מעבירין על האוכלין", דהיינו שהמוצא מאכל אדם בדרך אינו רשאי לעבור עליו, כלומר להמשיך בדרכו, ולהותירו שם, אלא צריך להגביהו, כדי שלא ידרכו עליו; וכל שכן שאסור לדרוך עליו. ובמקרה שיש חשש לנזק מחמת הרמת המאכל - וכגון בזמן חכמינו ז"ל, שאף במקומות של ישראל היו

האם מותר להאכיל חתול בשמנת?

ויש אומרים, שאין האיסור אלא בבעלי חיים של אחרים, אבל מותר לאדם להאכיל את בעלי החיים שברשותו, אשר מזונותיהם מוטלים עליו, במאכל אדם, משום שהאדם עצמו נהנה מאכילה זו. ומותר גם לתת מאכל אדם לאדם שיש בעלי חיים ברשותו, על מנת שיאכילם.

[משנ"ב קעא, יא, ושעה"צ יג (בהרחבה); בו"מ דרשו, 13]

אין להאכיל בעלי חיים במאכל אדם; ושני טעמים בדבר: האחד, משום שנראה כמזלזל בטובה שהשפיע השי"ת לבני האדם; והשני, משום שמאכל בהמה זול יותר ממאכל אדם, והתורה חסה על ממונם של ישראל. ויש שמצדדים להקל בדבר, ובפרט במקרה שאין להשיג מאכל אחר עבור בעלי החיים. ומאכל אדם שעומד להתקלקל, מותר להאכילו לבעלי חיים.

* ההנהגה הישרה בענייני אכילה ושתייה היא - לאכול ולשתות מתוך שמחה וטוב לבב, מאכלים ומשקאות המועילים לגוף, ולא כאלו הערבים לפי שעה אך מזיקים לגוף.
* יש להימנע מריבוי אכילה ושתייה; ולדעת הרמב"ן, באכילה יתרה עלולים לעבור על מצות עשה: "דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תִּהְיוּ".
* אין להניח מאכל במקום בלתי נקי, או לזרוקו באופן שימַעך וימַאס מאכילה. ויתרה חשיבותה של הפת על כל המאכלים, שאין לזרוקה אף באופן שלא תמַאס מאכילה.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

באילו תנאים מותר לכתחילה למכור בית כנסת?

להשיג את המימון עבור צרכים אלו, ואין באזור בית כנסת אחר שיוכל לשמש כתחליף לבית הכנסת המיועד למכירה, אין למוכרו; ואף אם קיים בית כנסת נוסף, אין ראוי למוכרו.
[שו"ע קנג, יג, וביה"ל ד"ה לא ימכרו; בו"מ דרשו, 94 ו-102]

מותר למכור בית כנסת עבור הצרכים הבאים: מזון וביגוד, ללומדי תורה, צורכי נישואין של יתומים ועניים, ופדיון שבויים, וכן לצורך רכישת חפצי קדושה שקדושתם חמורה משל בית הכנסת, והם הכרחיים לציבור, כגון ספר תורה. ואם יש דרך אחרת

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666